

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: Hoogtij van Holland

Auteur: Ian Velthuis

Verschenen in *Skript Historisch Tijdschrift*, jaargang 45.2, 62-63.

© 2023 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

ISSN 0165-7518

Skript Historisch Tijdschrift is een wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

RECENSIE

HOOGTIJ VAN HOLLAND

De veertiende eeuw is in de Nederlandse geschiedschrijving nooit echt populair geweest. De moord op Floris V (1254–1296) en het tragische leven van Jacoba van Beieren (1401–1436) zijn aansprekende verhalen die uitgebreid beschreven en onderzocht zijn. De regeerperioden van de tussenliggende Hollandse graven zijn veel onbekender bij het brede publiek. Terwijl de veertiende eeuw zelf vanwege gebeurtenissen als de Zwarte Dood, de Honderdjarige Oorlog tussen Engeland en Frankrijk en de opkomst van de steden archetypisch voor de Middeleeuwen lijkt te zijn. Met *Hoogtij van Holland* dicht Henk 't Jong dit gat in de historische kennis.

Het boek is eenvoudig van opzet. In de korte inleiding wordt een korte achtergrond geschetst van de grafelijke dynastie en de gebieden waarover de graven uit het boek regeerden: Hene-gouwen, Beieren en Holland en Zeeland. Daarop volgen algemene stukjes over de steden, de hofhouding en middeleeuwse oorlogvoering. Het grootste deel van het boek behandelt in zes chronologische hoofdstukken de regeringen van vijf graven en één gravin: Jan II (1299–1304), Willem III (1304–1337), Willem IV (1337–1345) en Margaretha (1345–1354), Willem V (1354–1358) en Albrecht (1358–1404). Het boek heeft geen conclusie of thematische hoofdstukken. Wel wordt de hoofdtekst regelmatig onderbroken door grijs omkaderde tekstblokken over zaken als het geldsysteem, de pest en overstromingen, zodat de lezer de gebeurtenissen in hun veertiende-eeuwse context kan plaatsen.

Hoogtij van Holland is een vlot geschreven politieke geschiedenis. De levens van de graven worden zo goed mogelijk en gedetailleerd gereconstrueerd. Door de beperkte informatie uit de bronnen, blijft er genoeg onbekend (zo lezen we bijvoorbeeld wel dat graaf Willem V krankzinnig werd verklaard, maar niet precies hoe zijn geestelijke stoornis zich uitte), maar op politiek en militair gebied vertelt het boek een helder verhaal, barstensvol interessante historische wetenswaardigheden en anekdotes.

't Jong heeft nadrukkelijk geen academisch geschiedwerk geschreven. Hij omschrijft zijn boek zelf als “een handzaam boek voor de geïnteresseerde leek”. De literatuurlijst doet niet onder voor wetenschappelijke boeken, maar het notenapparaat is bewust erg bescheiden gehouden “want u zult vast wel geloven dat ik hetgeen ik schrijf [...] ook echt in de bronnen en literatuur gelezen heb”. 't Jong zal zeker niets hebben verzonnen, maar deze werkwijze maakt *Hoogtij* ongeschikt als beginpunt voor verder onderzoek. Juist omdat het boek bomvol staat met historische details, is het zonde dat niet te achterhalen valt of deze door 't Jong in contemporaine bronnen zijn gevonden of uit de literatuur komen.

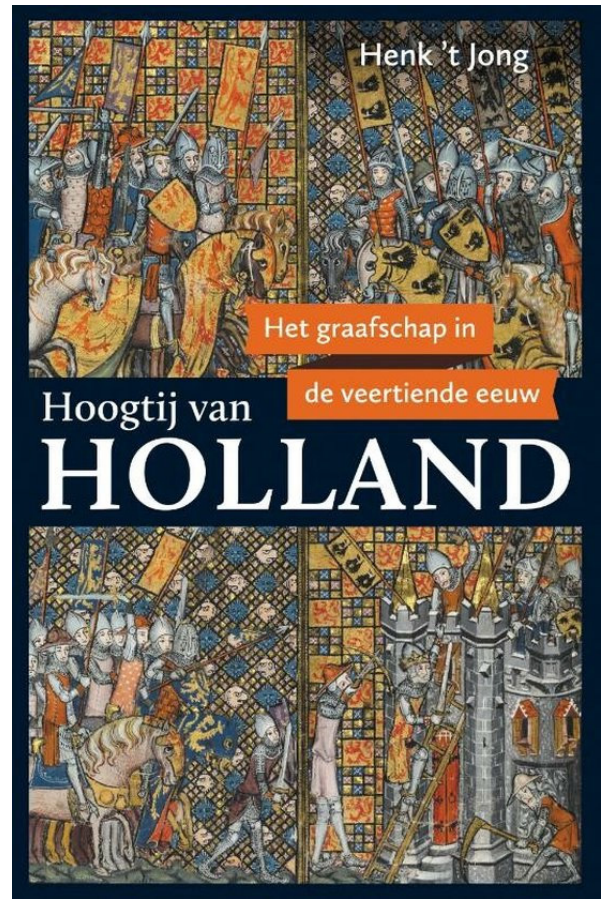
Dat *Hoogtij* voor leken geschreven is blijkt ook uit het feit dat 't Jong de historiografie links heeft laten liggen. Nergens gaat hij in op eerdere argumenten van collega-historici of verwijst hij naar recente academische debatten. Een enkele keer probeert hij feiten recht te zetten, zoals door te beargumenteren dat de veldslag tegen de Friezen waar graaf

Willem in 1345 sneuvelde, niet bij het plaatsje Warns, maar bij Stavoren heeft plaatsgevonden.

Niet alleen gaat 't Jong het debat met andere historici niet aan, hij neemt eveneens geen echte stelling in over de Hollandse geschiedenis. In de inleiding beweert hij uit te leggen waarom Holland in deze periode een voorsprong nam op andere gewesten, maar dit komt in de rest van het boek niet goed uit de verf. 't Jong blijft namelijk bij een (levendige) beschrijving van de regeringen van de Hollandse graven. Hun 'buitenlandse' beleid ten opzichte van de andere gebieden in de Nederlanden komt uitgebreid aan de orde, maar een vergelijking tussen Holland en bijvoorbeeld Gelre of Brabant ontbreekt. Sociale ontwikkelingen, zoals de steeds verdere emancipatie van de steden, worden steeds gerelateerd aan gebeurtenissen rond het grafelijke hof. Uit alle feiten komt zeker het beeld naar voren van een dynamisch gewest, met zeker onder graaf Albrecht (1358–1404) een rijk hofleven, stadsbesturen die een actieve rol spelen in de politiek en sterke banden tussen het gravenhuis en de koningen van Engeland, Frankrijk en de Duitse keizer. Het blijft echter aan de lezer om hieruit te concluderen dat deze periode inderdaad een hoogtij was.

In de beschrijving van het boek door de uitgever wordt Henk 't Jong omschreven als een moderne kroniekschrijver. Hoogtij is inderdaad een moderne kroniek: een goed leesbaar, chronologisch overzichtswerk dat hoofdzakelijk politieke gebeurtenissen vertelt, terwijl overkoepelende analyses achterwege blijven.

Ian Velthuis heeft geschiedenis gestuurd aan de UvA en is afgestudeerd op laat-middeleeuwse kronieken. Het Heilige Roomse Rijk vindt hij facinerend. Ian werkt aan het vergroenen van Amsterdam via het initiatief *Tegels eruit, groen erin!*

Henk 't Jong, *Hoogtij van Holland: Het graafschap in de veertiende eeuw*, Uitgeverij Omniboek, 2022; ISBN: 9789401918534; 416 pp., € 27,50.